

Az álomfejtő Krúdy

Egy hónap múlva — október 21-én — emlékezünk Krúdy Gyula születésének 100. évfordulójára. Az alábbi cikkünket az emlékezés előzetesének szánjuk.

„En írónak készültem: semmi másnak.” Életének 50. karácsonyán vetette papírra e sorokat a XX. századi magyar irodalom egyik legnagyobb és — Jókai mellett — legtermékenyebb prózaírója, Krúdy Gyula. Több mint 60 regény, mintegy 3000 elbeszélés, több száz ifjúsági írás, ezernél több cikk, karcolat és négy színű a számon tartott öröksége. Születése centenáriumára adták ki hetedik és öregbített kiadásban a legkedvesebb művei között számon tartott *Álmoskönyvet*.

Sokat mond az álomfejtő Krúdyról a mű keletkezésének időpontja: 1920. Ismert, hogy az ellenforradalom győzelme után Krúdy nem emigrált, s még 1919 végén is az új rendet (a Tanácsköztársaságot) üdvözölte. Így ő maga hívta fel a figyelmet forradalmi elkötelezettségére, amelynek megtorlásaként nem adták ki könyveit, megtiltották színdarabja előadását. Ezért álomlátó nagyanyjának, Radics Máriának és Ferenczi Sándornak, a pszichoanalitikusának segítségével, illetve ösztönzésével azért írta az *Álmoskönyvet*, hogy 1919–20 telét átvészelhesse.

A műnek csak egy részét alkotta maga, az anyag nagobbik hányadát inkább összegyűjtötte régi álmoskönyvekből, nagyanyja, öreg barátai, fiatal parasztszolgák, s megannyi más ismerőse emlékeiből, vélekedéseiből, majd saját feljegyzéseivel bőven kiegészítve mindent írásba foglalta és csoportosította. Az irodalomtörténészek szerint Szindbád megalkotója már gyermekkorától érdeklődést mutatott az álomfejtés, a jövődönmondás és a babonaszágok iránt. Apai nagyanyja, a várpalotai származású Radics Mária révén személyes gyermekkori élménye az álommagyarázat. A babonás nagymamáról egy várpalotai öregasszony még sok évtized múltán is így emlékezik: „De nagy kuruzsló volt, még álmot is öntött... Nagy lutorzó volt, de milyen nagy, nemcsak álmot öntött, kuruzsló is...” Krúdy azonban nemcsak a babonákra hagyatkozott. Barátja, Ferenczi Sándor, a freudizmus magyarországi úttörője és népszerűsítője révén ismerkedett meg a lélekelemzés tanával, s több írása is kétség-

Nyíregyházán, a Krúdy Gyula Gimnáziumban az író születésének 100. évfordulója alkalmából avatják fel Borbás Tibor szobrászművész alkotását, Krúdy Gyula bronz mellszobrát. A képen: A művész munka közben.

telenné teszi, hogy élénken érdeklődött a bécsi professzor és magyar barátjának munkája iránt. Az első kiadás bevezető fejezetében erről így vall: „Amde a világgért sem szeretném, ha könyvemet tudakosnak vagy álbölcsnek ítélnék, mert itt ott Freud professzor, illetve Ferenczi Sándor doktor tanításainak nyomai mutatkoznak.”

Freud szerint az álomképeknek sajátos logikája van, amely szoros viszonyban áll az egyén nappali életével, összesűríti az ébrenlét élményeit. A bécsi professzor ezzel a nézetével ráirányította a figyelmet a tudatalatti, elfojtott élmények jelentőségére — ez jelentős érdeme —, de rendszerének alapvető hibája a „mindent átfogó szexualitás” túlzott hangsúlyozása.

Hogyan fejtí Krúdy a leggyakoribb álomképeket? Néhány példa: szeszélyes aszszonnyal álmodni nagy kellemetlenséget jelent. Szű percegését hallani: betegnek halál, másnak hosszú élet. Szomszédasszony: minden könyvben pletykáság. Szű meztelenül: szégyenbe esünk. Krúdy külön részben gyűjtötte össze egyes fejezetek végén a legrégebb magyar álmoskönyvekből való megfejtéseket. Ezek szerint repülni az égben: ravaszságban járni. Repülni a föld felett: valami nagy, titkos dologban fáradozni. Sajtot, lágyat enni: vig öröm. Számárháton ülni: sok dolog. Szeretével lenni: vigasság nagy gondnal.

Ma is sokakat foglalkoztat, mivel magyarázhatóak meg az olykor bizarr, értel-

mes összefüggésekben lejátszódó, filmszerűen pergő álmok? Pavlov szerint: alvás közben idegrendszerünk, mindenekelőtt a nagy megterhelésnek kitétt agykéreg sejtjei gátlás alá kerülnek. Ez a gátlás megvédi a sejteket a fáradtsággal járó károsodástól, és pihent állapotba juttatja azokat. Ezt a folyamatot igen plasztikusan írja le: „A gátlás birtokba vette a nagyagyat, bekövetkezett az alvás, de ennek ellenére ébren maradhatnak benne egyes pontok, amelyek én ügyeletes, vagy őrségi pontoknak neveznék. Ezek nyilvánulnak meg például a mély alvás idején a molnárnál. Ha a malom abbahagyja a munkát, a molnár felébred.” A legkorszerűbb eszközökkel végzett kutatások szerint az álomban megnyilvánuló képzeleti működés legtöbbször szoros kapcsolatban van az alvó embert érintő ingerekkel is. Ezek lehetnek közvetlen ingerek — például, ha alvás közben a testet hideg éri, hőtől, téli emlékekről álmodnak a legtöbben — vagy a napi események emlékművei.

S hogy ennek ellenére miért sokak által szívesen lapozgatott könyv az *Álmoskönyv*, erre is Krúdy ad magyarázatot: „Éppen arra való ez a könyv, hogy az álomtól elborult ember lekértesse magának a sokféle álommagyarázat közül azt a megfejtést, amely őt leginkább megvigasztalja.”

Ami bizonyos: a hetedik és öregbített kiadás is a könyvesboltok újdonságainak egyik legkeresettebb kötete.

KÁRPÁTI MIKLÓS